

Van : college van burgemeester en wethouders

Datum : 14 november 2017

Portefeuillehouder(s) : wethouder Koster

Portefeuille(s) : Cultuur

Contactpersoon : C. de Heer

Tel.nr. : 0348 428 274

E-mailadres : heer.c@woerden.nl

17R.00898

Onderwerp:

Overdracht van de gemeentelijke collectie van binnenkunst- en cultuurhistorische voorwerpen

Kennisnemen van:

Uw raad heeft in de begroting opgenomen dat de overdracht van de gemeentelijke kunstcollectie aan het Stedsmuseum in 2017 is afgerond. Met deze raadsinformatiebrief informeren wij uw raad hoe ons college de overdracht heeft gerealiseerd. Op twee manieren heeft de overdracht gestalte gekregen:

- door het inrichten van een depot buiten het Stadhuis (eind 2016) en
- door het sluiten van een nieuwe collectiebeheerovereenkomst met de Stichting Stedsmuseum.

Inleiding:

De gemeente Woerden bezit een erfgoedcollectie van ongeveer 700 kunst- en cultuurhistorische voorwerpen. Het hebben en onderhouden van een erfgoedcollectie is geen kerntaak van een gemeente. Het beheer van de collectie is dan ook sinds jaar en dag opgedragen aan de Stichting Stedsmuseum Woerden. Veel stukken van onze collectie worden tentoongesteld in het gebouw van het Stedsmuseum aan het Kerkplein. Tot de onttakeling van het Stadhuis aan de Blekerijlaan hing en stond ook veel van de collectie in de werkkamers, gangen en vergaderruimten van het Stadhuis.

In 1995 is bij de verzelfstandiging van het gemeentemuseum de collectie in haar geheel in bruikleen gegeven aan de Stichting Stedsmuseum. Ons college wil graag het Stedsmuseum de vrije hand geven als het gaat om de collectie, passend binnen de doelstelling van het Stedsmuseum: het bewaren van het cultuur-historisch erfgoed van de woongemeenschappen in de gemeente Woerden en alle vormen van kunst bij een breder publiek introduceren. Ons college wil echter niet het risico lopen dat de collectie uit Woerden verdwijnt. Samen met Het Stedsmuseum heeft ons college onderzocht welke juridische vorm hier het beste bij past. Het Stedsmuseum heeft hierover advies gevraagd bij een kunstjurist.

Kernboodschap:

Bij de overdracht van de gemeentelijke collectie heeft ons college drie uitgangspunten gehanteerd:

- geen dagelijkse bemoeienis van de gemeente met de erfgoedcollectie (het beheren en omgaan met een kunstcollectie is een vak apart)
- grotere handelingsvrijheid voor het Stedsmuseum en
- behoud en toegankelijkheid van de collectie voor de Woerdense samenleving.

Naar aanleiding hiervan zijn drie passende eigendomsvormen onderzocht:

1. Overdracht van eigendom aan de Stichting Stedsmuseum Woerden.
2. Overdracht van eigendom aan een nieuw op te richten rechtspersoon naast de museumstichting.
3. Aanpassen van de huidige uit 1995 stammende bruikleenovereenkomst.

De voors- en tegens van de drie vormen heeft ons college samen met directie en bestuur van het Stedsmuseum gewikt en gewogen. Het Stedsmuseum en ons college hebben besloten om voor aanpassing van de huidige bruikleenovereenkomst te kiezen, en niet het eigendom van de collectie over te dragen. Stichting Stedsmuseum en ons college vinden alleen aanpassing van de huidige bruikleenovereenkomst een wenselijke variant. Ons college neemt uw raad per variant kort mee in deze gezamenlijke afweging.

1. Eigendomsoverdracht aan het Stadsmuseum

Bij een eigendomsoverdracht aan het Stadsmuseum wordt voldaan aan twee van drie uitgangspunten: geen dagelijkse bemoeienis met de collectie van de gemeente en een grotere handelingsvrijheid voor het Stadsmuseum. Het derde uitgangspunt - behoud en toegankelijkheid van de collectie voor de Woerdense samenleving – is niet geborgd. Het afstoten van een kunstcollectie is door recente wet –en regelgeving daarnaast ook lastiger geworden.

Volledig vrij in handelen ben je als je eigenaar bent. Het startpunt van de besprekingen die met het Stadsmuseum zijn gevoerd over de juridische overdracht van de collectie, was dan ook de collectie in eigendom over te dragen aan de Stichting Stadsmuseum Woerden. Bij serieuze financiële tegenwind is dit echter een riskante keuze. De collectie kan onderwerp van beslaglegging worden of bij een faillissement in de boedel vallen, waardoor de collectie voor de gemeenschap van Woerden verloren gaat. De financiële crisis van 2008 en de jaren er na heeft geleerd dat situaties die in normale tijden voor onmogelijk worden gehouden zich toch kunnen voordoen. Het is daarom – ook volgens de kunstjurist - ten zeerste af te raden de collectie in een positie te brengen die in zware tijden risico op verlies loopt.

De gemeente moet zich bovendien bij het afstoten van kunst houden aan strenge wet –en regelgeving. Op 1 juli 2016 is de Erfgoedwet in werking getreden, die specifieke eisen stelt aan het afstoten van objecten in eigendom van overheden. De VNG Richtlijn Vervreemding Gemeentelijk Cultuurgoed 2016 is ook van belang. Er wordt een grote mate van zorgvuldigheid verwacht van overheden omdat er objecten uit het publieke bezit worden gehaald en in het private domein worden gebracht (zie bijlage.)

2. Eigendomsoverdracht aan een collectiestichting

Bij de overdracht van de gemeentelijke collectie aan een collectiestichting wordt voldaan aan alle drie de uitgangspunten. Het is alleen een ingewikkelde en dure variant. En ook hier moet de gemeente een wettelijk verplichte en zorgvuldig afstotingstraject volgen.

Een goed en voor de hand liggend alternatief is om de collectie onder te brengen in een speciaal daarvoor op te richten stichting. Deze collectiestichting kan vervolgens de collectie in bruikleen geven aan de Stichting Stadsmuseum Woerden. Op deze manier is de collectie beschermd. In geval van faillissement van het Stadsmuseum blijft de stichting die eigenaar is van de collectie – en ook de collectie - namelijk buiten schot. Nadelen van eigendomsoverdracht in het algemeen en voor deze vorm in het bijzonder, zijn de kosten die moeten worden gemaakt, en de inzet die moet worden gepleegd, voor de zorgvuldige overdracht van de collectie en voor het oprichten en het in stand houden van de collectiestichting.

Voor het oprichten en de instandhouding van de collectiestichting moeten eenmalige kosten worden gemaakt, en zijn er kosten die jaarlijks terugkomen. Dit zijn overigens vooral administratieve en bestuurskosten.

3. Aanpassing van de huidige bruikleenovereenkomst

Bij de aanpassing van de huidige bruikleenovereenkomst wordt aan alle drie de uitgangspunten voldaan zonder extra kosten te hoeven maken en een afstotingstraject te hoeven volgen.

Het Stadsmuseum en ons college vinden het wel gewenst de huidige bruikleenovereenkomst aan te passen. In de bruikleenovereenkomst is weinig vastgelegd over het beheer van de collectie, terwijl het Stadsmuseum sinds jaar en dag de kunstwerken in beheer heeft, namelijk vanaf 1995 bij de verzelfstandiging van het museum. Het zelfstandige museum ontvangt sindsdien subsidie van de gemeente, onder meer om het beheer te kunnen uitvoeren. Het museum kan daardoor zelfstandig beslissingen nemen over de collectie, zoals het exposeren en restaureren van kunstwerken. Het Stadsmuseum kan echter geen kunstwerken verkopen of in bruikleen geven aan derden. In de huidige *bruikleenovereenkomst* is dit onvoldoende vastgelegd. Dit wordt in de nieuwe *beheerovereenkomst* beter en uitgebreider omschreven.

Om het Stadsmuseum in staat te stellen zoveel mogelijk als ware zij de eigenaar op te treden, zijn naast de nieuwe artikelen over beheer, ook artikelen opgenomen over het kopen en verkopen van kunst. Het Stadsmuseum mag voortaan – met instemming van de gemeente - objecten uit de collectie verkopen en de opbrengst hiervan gebruiken voor het verzamelen, conserveren en bewaren van zaken en voorwerpen met betrekking tot de lokale geschiedenis, folklore en kunst. Het Stadsmuseum mag ook namens de gemeente langdurige bruiklenen, legaten en schenkingen van kunstwerken en objecten aanvaarden, mits in de financiering is voorzien.

Financiën:

Op de begroting van 2017 staat een bedrag van € 7.620 voor de verzekering van de collectie van de gemeente en van de collectie van het Stadsmuseum en € 20.000 voor depot en collectiebeheer (als onderdeel van de basissubsidie van € 194.000.)

Vervolg:

NVT

Bijlagen:

1. Bruikleenovereenkomst van 9 oktober 1995 (17.022012)
 2. Conceptovereenkomst (zonder collectiebijlage, 17.022010)
 3. VNG Richtlijn Vervreemding Gemeentelijk Cultuurogoed 2016 (17.0220110)
-

De secretaris

drs. M.H.J. van Kruijsbergen MBA

De burgemeester,

V. J. H. Melkenboer

gemeente
WOERDEN

Bruikleenovereenkomst

Partijen

Aan de ene kant: de gemeente Woerden, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door drs. H.A. van Zwieten, burgemeester, handelend ingevolge artikel 78 van de Gemeentewet, hierna te noemen bruikleengever;

aan de andere kant: de Stichting Stadsmuseum Woerden, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer A. Sliedrecht, voorzitter en de heer F. van Laar, secretaris, hierna te noemen bruikleennemer

komen het volgende overeen:

artikel 1

Bruikleen

1. Bruikleengever geeft de gehele collectie volgens de bij deze overeenkomst gevoegde lijst (verzameld tot en met het jaar 1994) van de gemeente Woerden in casu het Stadsmuseum Woerden telkens voor een periode van vier jaren in bruikleen aan bruikleennemer, die deze bruikleen aanvaardt.
2. Zonder schriftelijke mededeling mag de bruikleenovereenkomst geacht worden in ongewijzigde vorm stilzwijgend te zijn verlengd voor een volgende periode van vier jaren, met steeds een optie op verlenging met nog eens vier jaren.
3. De hiervoor bedoelde schriftelijke mededeling is mogelijk door beide partijen, met inachtneming van een termijn van tenminste één jaar vóór het verstrijken van lopende periode van vier jaren.

artikel 2

Doel van de bruikleen

Alle in bruikleen gegeven objecten als bedoeld in artikel 1 zullen uitsluitend worden gebruikt in het kader van de statutaire doelstelling van bruikleennemer.

artikel 3

Beheer

De bruikleennemer zal op museaal verantwoorde wijze het beheer voeren over de collectie. Bruikleengever kan aan het beheer en de bekostiging daarvan nadere voorwaarden stellen in het budgetcontract dat tussen gemeente Woerden en Stichting Stadsmuseum Woerden jaarlijks wordt overeengekomen.

Artikel 4

Inspectie

1. De bruikleengever kan naleving van het doel van de bruikleen, de wijze waarop het beheer van de in bruikleen gegeven collectie door bruikleennemer wordt uitgevoerd alsmede de verblijfplaats en registratie van de objecten (doen) inspecteren.
2. De bruikleengever kan deskundige personen en/of instanties aanwijzen, die de in lid 1 bedoeld inspectie namens bruikleengever uitvoeren.
3. Bruikleennemer zal deze inspectie door of vanwege bruikleengever gedogen.

artikel 5

Schade of verlies

De bruikleennemer geeft in geval van constatering van algeheel verlies of schade aan de in bruikleen gegeven objecten, hiervan onmiddellijk kennis aan bruikleengever.

artikel 6

Vrijwaring

Bruikleengever ziet, behoudens aantoonbare en grove nalatigheid van bruikleennemer, af van eisen tot schadevergoeding inzake algeheel verlies van de collectie of onderdelen daarvan. Dit geldt eveneens bij vermindering van waarde ten gevolge van schade aan de collectie of onderdelen daarvan.

artikel 7

Onttrekking

1. Bruikleengever kan voor de duur van maximaal 12 maanden en na schriftelijke melding één of meer objecten aan deze bruikleenovereenkomst onttrekken.
2. Bedoelde schriftelijke melding dient tenminste 6 maanden voorafgaan aan de periode van onttrekking gedaan te zijn.
3. Bruikleennemer zal bruikleengever niet aansprakelijk stellen voor eventueel door deze onttrekking ontstane schade, mits naar redelijkheid en billijkheid een regeling wordt getroffen.

artikel 8

Uitlening

1. Bruikleengever heeft het recht, ingevolge een daartoe alsdan schriftelijk vastgelegde overeenkomst, een deel van de in bruikleen gegeven collectie in de eigen gebouwen ten toon te stellen. De kwaliteit van dit deel van de collectie dient in overeenstemming te zijn met de functie van deze kunstwerken in de gemeentelijke gebouwen.
2. Wordt door de Stichting Stadsmuseum Woerden de aanwezigheid van deze kunstwerken voor een expositie of anderszins in het Stadsmuseum Woerden of elders noodzakelijk geacht, dan zal gestreefd worden naar vervanging van deze kunstwerken in de gemeentelijke gebouwen, waarbij de kwaliteit zoveel mogelijk in overeenstemming zal zijn met de functie van deze kunstwerken in voornoemde gebouwen.

artikel 9

Onderbruikleen

1. Indien een deel van de collectie waarop deze bruikleenovereenkomst betrekking heeft door derden aan de gemeente Woerden in bruikleen is gegeven, geldt deze overeenkomst als onderbruikleenovereenkomst.
2. Onderbruikleennemer conformeert zich aan specifieke door onderbruikleengever gestelde voorwaarden.
3. Van iedere onderbruikleen wordt melding gemaakt in het jaarverslag van onderbruikleennemer.

Artikel 10

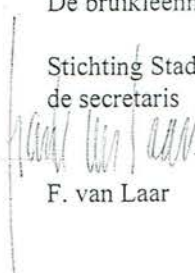
Depot

Bruikleengever stelt gedurende de gehele periode waarin deze overeenkomst geldt aan bruikleennemer om niet ter beschikking de speciaal daartoe ten stadhuize als depot ingerichte ruimte.

Woerden, 9 oktober 1995

De bruikleennemer,

Stichting Stadsmuseum Woerden
de secretaris de voorzitter

F. van Laar

A. Sliedrecht

De bruikleengever,

de burgemeester van Woerden,

drs. H.A. van Zwieten

COLLECTIEBEHEEROVEREENKOMST

Stichting Stadsmuseum Woerden – gemeente Woerden.

Ondergetekenden:

1. De gemeente Woerden, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer V.J.H. Molkenboer, handelend ingevolge artikel 171 van de Gemeentewet, hierna te noemen 'de Gemeente'

en

Stichting Stadsmuseum Woerden, gevestigd te Woerden, Kamer van Koophandel-nummer 41187850, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer M.W. Kentgens, voorzitter en de heer P.P.M. van Mierlo, penningmeester, hierna te noemen: 'de Stichting';

Overweging:

De Gemeente heeft een verzameling kunstwerken en historische voorwerpen (hierna: 'de Collectie') in eigendom die gedurende vele jaren is samengebracht en beheerd door de Gemeente en de Stichting en hun voorgangers;

De Stichting heeft als doelstelling (hierna: 'de Doelstelling') het inrichten, in stand houden en beheren van een museum in de gemeente Woerden, teneinde het cultuurhistorisch erfgoed van de woongemeenschappen in de gemeente Woerden te bewaren en alle vormen van kunst bij een breder publiek te introduceren. De Stichting tracht dit doel onder meer te bereiken door het exposeren, verzamelen, conserveren en bewaren van zaken en voorwerpen met betrekking tot de lokale geschiedenis, folklore en kunst.

Verklaren vast te stellen en te zijn overeengekomen als volgt:

Artikel 1 - Definities

Collectie: de gehele verzameling van objecten, zoals weergegeven op Bijlage 1, bestaande uit:

- a. de objecten die op de Ingangsdatum aan de Gemeente in eigendom toebehoren (de "objecten in eigendom verkregen");
- b. de objecten die de Gemeente op de ingangsdatum in langdurig bruikleen heeft van derden (de "objecten in bruikleen verkregen");
- c. objecten die na de ingangsdatum hetzij door de Gemeente rechtstreeks, hetzij door de Stichting als middellijk of onmiddellijk vertegenwoordiger van de Gemeente, worden verworven teneinde door de Stichting te worden beheerd ("toekomstige gemeentelijke objecten");
- d. objecten die na de ingangsdatum door de Stichting als middellijk of onmiddellijk vertegenwoordiger van de Gemeente in langdurig bruikleen zijn verkregen van derden teneinde door de Stichting te worden beheerd ("toekomstige in bruikleen te verkrijgen objecten");

- e. het gehele archief, het collectieregistratiesysteem, de beeldbank, de documenten en de bibliotheek verband houdende met de Collectie.
- f. Alle objecten in eigendom of bruikleen van de Gemeente welke niet in Bijlage 1 beschreven zijn maar wel per 1 januari 2018 aanwezig zijn in de gebouwen van de Stichting, waaronder haar depot, worden geacht deel uit te maken van de Collectie zoals beschreven in deze Collectiebeheerovereenkomst. De definitieve lijst wordt per 1 januari 2019 door partijen vastgesteld.

Collectieplan: het plan waarin de Stichting één maal per vier jaar haar beleid ten aanzien van de Collectie omschrijft. Het Collectieplan maakt onderdeel uit van het meerjarenbeleidsplan van de Stichting. Het Collectieplan bevat een actuele lijst van de objecten die onderdeel zijn van de Collectie.

Museaal beheer en museaal beheren: het in overeenstemming met nu of later geldende museale normen (de ICOM Ethische Code voor Musea en de Handleiding Museumnorm van het Museumregister), (digitaal) registreren, documenteren, bewaren, conserveren, verrijken, restaureren, onderzoeken, verwerven, presenteren en publiceren van de Collectie, en eventueel afstoten of vervreemden van objecten, het aangaan en beëindigen van bruikleenovereenkomsten, een en ander in overeenstemming met de statutaire doelstellingen van de Stichting.

Ingangsdatum: de datum waarop deze Collectiebeheerovereenkomst in werking treedt.

Artikel 2 — Overdracht beheer

- 2.1. De Gemeente geeft de Collectie met ingang van 1 januari 2018 voor vier jaar in museaal beheer aan de Stichting, dat het museaal beheer over deze Collectie aanvaardt.
- 2.2. De Gemeente bekostigt het museaal beheer door de Stichting en kan aan het museaal beheer en de bekostiging daarvan nadere voorwaarden stellen. In het budgetcontract dat jaarlijks tussen Partijen wordt overeengekomen worden de bekostiging en nadere voorwaarden van het museaal beheer vastgelegd.
- 2.3. De Stichting gebruikt de Collectie uitsluitend in het kader van haar Doelstelling.
- 2.4. De Gemeente verleent de Stichting het recht om zonder beperking afbeeldingen van objecten uit de Collectie te gebruiken, publiceren, reproduceren en distribueren, mits niet in strijd met andere wetgeving. Alle opbrengsten voortvloeiend uit het gebruiken, publiceren, reproduceren en distribueren worden door de Stichting aangewend voor haar Doelstelling.
- 2.5. Zonder schriftelijke mededeling mag deze Collectiebeheerovereenkomst geacht worden in ongewijzigde vorm stilzwijgend te zijn verlengd voor een volgende periode van vier jaren, met steeds een optie op verlening met nog eens vier jaren.

- 2.6. De in het vorige lid bedoelde schriftelijke mededeling tot beëindiging is mogelijk door beide partijen, met inachtneming van een termijn van ten minste één jaar vóór het verstrijken van de lopende periode van vier jaren.

Artikel 3 — Tussentijdse beëindiging overeenkomst door een van beide partijen

- 3.1. De Gemeente kan deze Collectiebeheerovereenkomst slechts tussentijds opzeggen of anderszins beëindigen op grond van wanbeheer door de Stichting.
- 3.2. In het geval van door de Gemeente beweerd wanbeheer, deelt de Gemeente de Stichting voorafgaand aan enige opzegging schriftelijk en gemotiveerd mee waaruit het wanbeheer volgens de Gemeente bestaat, en biedt de Gemeente aan de Stichting gelegenheid om aan het wanbeheer een einde te maken. Bij opzegging op deze grond neemt de Gemeente een opzegtermijn van één jaar voor het verstrijken van de lopende periode van vier jaren jaar in acht nemen. Indien het wanbeheer zo ernstig is, dat van de Gemeente inachtneming van deze termijn niet kan worden gevergd, kan de Gemeente een kortere redelijke termijn in acht nemen.
- 3.3. De Gemeente neemt een besluit tot tussentijdse beëindiging op grond van wanbeheer niet dan nadat zij een inspectie, zoals voorzien in artikel 8, heeft uitgevoerd en de Stichting in de gelegenheid is gesteld op de bevindingen ervan te reageren.
- 3.4. De Stichting kan deze Collectiebeheerovereenkomst slechts tussentijds en met inachtneming van een termijn van één jaar voor het verstrijken van de lopende periode van vier jaren opzeggen indien:
- de Stichting de Gemeente schriftelijk en gemotiveerd heeft laten weten dat de Stichting van oordeel is dat de Gemeente haar iedere redelijke mogelijkheid om het museaal beheer te voeren onthoudt, en
 - de Gemeente niet binnen een redelijke termijn maatregelen heeft genomen die naar objectieve maatstaven kunnen worden beschouwd als het in staat stellen van de Stichting om het museaal beheer op een behoorlijke manier te voeren.
- 3.5. Indien een partij deze Collectiebeheerovereenkomst (al dan niet tussentijds) mocht opzeggen, dan plegen partijen goed overleg met elkaar over de feitelijke afwikkeling van het museaal beheer en spannen zich gezamenlijk in om het museaal beheer van de Collectie op een zorgvuldige wijze over te dragen aan de Gemeente of een door de Gemeente aan te wijzen derde partij.
- 3.6. Deze Collectiebeheerovereenkomst eindigt indien de Stichting wordt opgeheven of in staat van faillissement geraakt.
- 3.7. De Stichting gaat niet over tot fusie met, of overname van activiteiten van een derde partij dan na voorafgaande toestemming van de Gemeente. Partijen treden daartoe in goed overleg met elkaar. Indien partijen op dit punt niet tot een overeenstemming kunnen komen, kan de Gemeente deze Collectiebeheerovereenkomst tussentijds opzeggen of anderszins beëindigen op grond van de voorgenomen fusie of overname van activiteiten.

Artikel 4 — Onttrekking

- 4.1 De Gemeente kan na een schriftelijke melding voor de duur van maximaal 12 maanden één of meer objecten aan deze Collectiebeheerovereenkomst onttrekken. Van deze termijn kan worden afgeweken mits hierover tussen de Gemeente en de Stichting overeenstemming bestaat.
- 4.2 Bedoelde schriftelijke melding dient ten minste zes maanden voorafgaand aan de periode van onttrekking te zijn gedaan.
- 4.3 De Stichting stelt de Gemeente niet aansprakelijk voor eventueel door deze onttrekking ontstane schade, tenzij dit in het kader van de algemene regels van het Nederlands recht ten aanzien van de inhoud en omvang van de wettelijke verplichting tot schadevergoeding gebeurt.

Artikel 5 — Onderbrenging in gemeentelijke gebouwen

- 5.1 De Gemeente heeft het recht, ingevolge een daartoe alsdan schriftelijk vastgestelde overeenkomst, een deel van de in museaal beheer gegeven Collectie in de eigen gebouwen ten toon te stellen, voor zover deze Collectie niet permanent wordt tentoongesteld bij de Stichting. De kwaliteit van dit deel van de Collectie dient in overeenstemming te zijn met de functie van deze kunstwerken in de gemeentelijke gebouwen. De objecten worden voor een periode van maximaal 12 maanden tentoongesteld, tenzij anders is overeengekomen. Hiertoe wordt minimaal 6 maanden van tevoren schriftelijk aankondiging gedaan. De objecten worden volgens de normen van museaal beheer tentoongesteld.
- 5.2 Wordt door de Stichting de aanwezigheid van dit deel van de Collectie voor een expositie of anderszins in de gebouwen van de Stichting of elders noodzakelijk geacht, dan wordt gestreefd naar vervanging van dit deel van de Collectie in de gemeentelijke gebouwen, waarbij de kwaliteit zoveel mogelijk in overeenstemming is met de functie van dit deel van de Collectie in voornoemde gebouwen.

Artikel 6 — Bruikleen aan derden

- 6.1 De Stichting is gemachtigd voorwerpen uit de Collectie aan derden in bruikleen te geven. De Stichting heeft hiervoor geen toestemming van de Gemeente nodig.
- 6.2 Het in bruikleen geven door de Stichting aan derden van delen van de Collectie waarop deze Collectiebeheerovereenkomst van toepassing is, geschiedt bij schriftelijke overeenkomst.
- 6.3 In de bruikleen wordt een verplichting tot verzekering door de bruiklener of een bepaling als bedoeld in het volgende lid opgenomen.
- 6.4 Bij een schriftelijk vastgelegde overeenkomst tussen de Stichting en een bruiklener kan de verzekeringsplicht worden opgeheven.

Artikel 7 — Aansprakelijkheid en vrijwaring

- 7.1 De Stichting kan behoudens opzet of grove schuld niet verantwoordelijk gesteld worden voor achteruitgang van de gemeentelijke objecten.
- 7.2. De Stichting vrijwaart de Gemeente tegen eventuele aanspraken door bruikleengevers wegens tekortkomingen ter zake van de uitvoering van bruikleenovereenkomsten, voor zover het betreft tekortkomingen ontstaan na de ingangsdatum van deze Collectiebeheerovereenkomst.

Artikel 8 - Inspectie

- 8.1. De Gemeente kan het museaal beheer (laten) inspecteren.
- 8.2. De Gemeente kan deskundige personen en/of instanties aanwijzen, die de in het vorige lid bedoelde inspectie namens de Gemeente uitvoeren.
- 8.3. De Stichting is gehouden haar volledige en onvoorwaardelijke medewerking te verlenen bij de in de voorgaande leden bedoelde inspectie.

Artikel 9 — Aanwinsten

- 9.1. De Stichting is bevoegd namens de Gemeente langdurige bruikleen, legaten en schenkingen van objecten te aanvaarden, mits in de financiering is voorzien. Het Collectieplan van de Stichting vormt hiervoor het kader.
- 9.2. De Stichting leeft bijzondere voorwaarden die zijn gesteld in schenkingen en legaten na. De Gemeente deelt deze bijzondere voorwaarden schriftelijk per object mee aan de Stichting. De Stichting vrijwaart de Gemeente tegen aanspraken van derden ter zake vanaf het moment dat deze bijzondere voorwaarden door de Gemeente schriftelijk zijn medegedeeld.
- 9.3. De Stichting zendt jaarlijks aan de Gemeente een lijst toe, met daarop de aanwinsten (daaronder begrepen langdurige bruiklenen van derden) en langdurige bruiklenen aan derden van het voorgaande kalenderjaar.

Artikel 10 — Afstoten

- 10.1. Tot het museaal beheren van de Collectie kan ook het afstoten van objecten uit de Collectie behoren, mits deze objecten eigendom zijn van de Gemeente. Het Collectieplan van de Stichting vormt hiervoor het kader. Het afstoten van objecten door de Stichting moet altijd gebeuren met inachtneming van onder andere het bepaalde in de Erfgoedwet, de VNG-Richtlijn afstoting cultuurbezit, de LAMO-richtlijnen en het geldende Collectieplan van de Stichting.
- 10.2. De Stichting doet vooraf melding aan de Gemeente van een voornemen tot afstoting van objecten.

- 10.3. Indien de Gemeente het niet eens is met het voornemen objecten af te stoten, kan het hiertegen schriftelijk bezwaar aantekenen. Indien de partijen vervolgens over het voornemen niet tot consensus kunnen komen, wordt het voornemen voorgelegd aan een onafhankelijke commissie. Deze commissie wordt samengesteld uit één te benoemen lid door de Gemeente, één te benoemen lid door de Stichting en een gezamenlijk te benoemen derde lid.
- 10.4. De opbrengst van de afstoting komt ten goede van de Stichting en wordt aangewend voor het verzamelen, conserveren en bewaren van zaken en voorwerpen met betrekking tot de lokale geschiedenis, folklore en kunst.
- 10.5. De Stichting zendt jaarlijks aan de Gemeente een lijst toe, met daarop de afgestoten objecten van de Collectie van het voorgaande kalenderjaar.

Artikel 11 — Schade, verlies of diefstal

- 11.1. Indien aan een object relevante schade ontstaat, of indien een object wordt verloren of gestolen, dan geeft de Stichting daarvan onmiddellijk na ontdekking schriftelijk kennis aan de Gemeente, onder opgave van de relevante feiten en omstandigheden.
- 11.2. De Stichting is tegenover de Gemeente niet aansprakelijk voor schade ten gevolge van beschadiging, verlies of diefstal van een object, tenzij er sprake is van opzet of grove schuld van de Stichting of voor de Stichting anderszins een wettelijke verplichting tot schadevergoeding bestaat.

Artikel 12 - Restauraties

- 12.1. De Stichting voert restauraties aan objecten uit of doet uitvoeren met in achtneming van nationale en internationale museale normen.
- 12.2. Uitzonderlijke restauraties die redelijkerwijs niet uit de normale begroting van de Stichting kunnen worden gefinancierd, komen voor rekening van de Gemeente, mits daarvoor de voorafgaande instemming van de Gemeente wordt verkregen alvorens zij worden uitgevoerd.

Artikel 13 - Verzekeringen

- 13.1. De Collectie wordt door de Stichting in overleg met de Gemeente verzekerd. De Stichting kan beslissen tot eventuele toekomstige wijzigingen in de mate en omvang van de verzekeringsdekking, maar zal hiertoe niet overgaan zonder voorafgaande toestemming van de Gemeente.
- 13.2. Uitkeringen in verband met schade of verlies van objecten komen ten goede aan de Stichting en worden aangewend voor het aankoopbudget en/of voor het behoud en beheer van de Collectie.

Artikel 14 - Contractoverneming

Partijen mogen hun rechten en plichten uit deze Collectiebeheerovereenkomst niet overdragen aan een derde zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de andere partij.

Artikel 15 – Vervallen bruikleenovereenkomst

Met ingang van 1 januari 2018 vervalt de Bruikleenovereenkomst van 9 oktober 1995 tussen de Gemeente en de Stichting.

Artikel 16 - Onvoorziene omstandigheden

Indien zich een onvoorziene omstandigheid voordoet die van dien aard is dat partijen naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van deze Collectiebeheerovereenkomst niet mogen verwachten, treden partijen met elkaar in overleg om tot een oplossing te komen die voor beide partijen acceptabel is.

Artikel 17 - Toepasselijk recht en bevoegde rechter

- 17.1. Deze Collectiebeheerovereenkomst is uitsluitend onderworpen aan Nederlands recht.
- 17.2. Indien zich een geschil voordoet ter zake van deze Collectiebeheerovereenkomst of daarmee samenhangende of daaruit voortvloeiende overeenkomsten, proberen partijen eerst om tot een minnelijke oplossing daarvan te komen.
- 17.3. Als het geschil niet binnen een voor beide partijen acceptabele termijn tot een oplossing is gekomen, leggen zij het geschil voor aan een gezamenlijk te benoemen bindend adviseur.
- 17.4. Indien partijen het over de benoeming van een bindend adviseur het niet eens kunnen worden of één van de partijen de bindend-advies procedure ongeschikt acht, kan het geschil worden voorgelegd aan de bevoegde rechter in het arrondissement Midden-Nederland.

Woerden,

gemeente Woerden

de burgemeester,

V.J.H. Molkenboer

Stichting Stadsmuseum Woerden

de voorzitter,

de penningmeester,

M.W. Kentgens

P.P.M. van Mierlo

VNG-Richtlijn Vervreemding Gemeentelijk Cultuurgoed 2016

Ten geleide

Reeds in 1992 hebben wij u in samenwerking met het Rijk een Richtlijn voor het afstoten van een deel van het gemeentelijke cultuurbezit, zijnde kunstwerken uit de Beeldende Kunstenaars Regeling/BKR, doen toekomen. Deze is door veel gemeenten gehanteerd zonder juridische of andere bijzondere problemen. Voorts hebben wij meegewerkt aan de achtereenvolgende versies van de Leidraad voor de Afstoting van Museale Objecten/LAMO van de Museumvereniging en haar voorgangers. Maar het financiële deel c.q. de aanwending van de afstotingsgelden louter voor nieuwe museale objecten hebben wij als VNG niet onderschreven. Omdat lokale overheden onze BKR-richtlijn breder toepasten hebben wij in 2012 een verbrede en geactualiseerde VNG-Richtlijn Afstoting Cultuurbezit gepubliceerd. Thans treedt per 1 juli 2016 de Erfgoedwet in werking, deze bevat nieuwe bepalingen over de vervreemding van cultuurgoed door de overheden. Daarom ligt er nu een wederom geactualiseerde VNG-Richtlijn Vervreemding Gemeentelijk Cultuurgoed.

Erfgoedwet

Gemeenten hebben veel cultuurbezit. Het gaat onder andere om roerend cultureel erfgoed, in de Erfgoedwet cultuurgoed genoemd, zoals schilderijen en beelden, maar ook om cultuur- en natuurhistorische objecten zoals huisraad, kleding en dode dieren. Het bevindt zich bijvoorbeeld in het gemeentehuis, op straat, bij scholen of als het van bijzondere waarde is in de kunsttuin/centrum voor beeldende kunst of de lokale musea. Er liggen ook voorwerpen in depots. Dit alles is onderdeel van wat wordt genoemd de Collectie Nederland. Het Rijk wil die objecten die van grote waarde zijn voor ons land behouden. Daartoe zijn er bepalingen in de Erfgoedwet opgenomen. Paragraaf 4.2. van deze wet regelt de procedure als de gemeente een individueel cultuurgoed of een verzameling cultuurgoederen wil vervreemden. Deze hebben wij als nieuwe stap 3 in onze Richtlijn opgenomen.

Gemeentelijk stappenplan

Wij zijn van oordeel dat bij afstoting/vervreemding van cultuurbezit niet zozeer financiële motieven leidend moeten zijn, maar inhoudelijke aan het gemeentelijke en/of museale beleid te herleiden keuzes. Om die reden raden wij gemeenten dringend aan om de volgende stappen te (doen) doorlopen indien zij hun cultuurgoed willen (laten) afstoten.

Stap 1. Gemeentelijke beleidsvisie/beleidsplan (en visie/plan museum)

Het is raadzaam om te starten met een gemeentelijke beleidsvisie of beleidsplan. En het verdient aanbeveling bij de voorbereiding en/of toetsing ervan externe deskundigheid in te schakelen. Ook om de waan van de dag zoveel mogelijk uit te sluiten. Indien het cultuurgoed in een museum betreft ligt het voor de hand ook een visie en een plan van het museum te vragen.

Stap 2. Waardering en herkomstonderzoek (en collectieplan museum)

Het is noodzakelijk om voor de waardering van cultuurbezit een kunsthistoricus, restaurator en/of deskundige commissie in te schakelen. Deze kan waarden aan de hand van in ons land gebruikelijke inhoudelijke criteria. Overheden en instellingen hebben in dat kader decennia lang de categorie-indeling van het Deltaplan Cultuurbehoud gehanteerd: Categorie A en B werden gezien als respectievelijk de top en de subtop van het Nederlands cultuurgoed, C gold als ondersteunend aan de

doelstelling van het museum en/of overheid en D als niet passend binnen de collectie, total loss e.d. Het referentiekader was de 'Collectie Nederland': een toen nieuw begrip om alle openbare collecties in Nederland mee aan te duiden. In 2013 heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed/RCE de publicatie 'Op de museale weegschaal. Collectiewaardering in zes stappen.' laten verschijnen. Deze kan ook door gemeenten worden toegepast. De waarderingscriteria kennen vier hoofdgroepen. De eerste omvat de formele kenmerken zoals herkomst, conditie en zeldzaamheid. De overige drie groepen criteria hebben betrekking op de waardedomeinen cultuurhistorisch (de traditionele 'expertwaarden'), sociaal-maatschappelijk en gebruik. Die drie groepen zijn in principe gelijkwaardig, maar de gebruiker kan desgewenst zelf een hiërarchie aanbrengen. Om tot het cultureel erfgoed te worden gerekend, moet een object/cultuurgoed of (deel)collectie/verzameling overigens wel aan minstens één criterium uit de groep 'cultuurhistorisch' voldoen. Tevoren heeft de RCE een brede consultatie verzorgd, ook bij ons. De handreiking wordt derhalve thans breed gedragen.

Ook moet door gemeenten naar de herkomst gekeken worden, bijvoorbeeld of het cultuurbezit door schenkingen, erfstellingen, legaten, aankopen e.d. in bezit verkregen is en welke voorwaarden daarbij gelden. Gelet op deze laatste kan soms niet of beperkt afgestoten worden. Ten aanzien van BKR-werken gelden bijzondere bepalingen, zie onze ledenbrief 'Afstoten van BKR-werk' uit 1992.

Indien het cultuurbezit in een museum betreft dan wordt een collectieplan noodzakelijk geacht. Dit kan ook aan de orde zijn indien de gemeente zelf een grote eigen collectie in beheer heeft.

Stap 3. Bekendmaking vervreemding met of zonder advies

Paragraaf 4.2. van de Erfgoedwet regelt de procedure als de gemeente een individueel cultuurgoed of een verzameling cultuurgoederen wil vervreemden oftewel de overdracht van het eigendom naar iemand anders door bijvoorbeeld verkoop, schenking of ruil. Het voornemen daartoe moet door burgemeester en wethouders bekend gemaakt worden. En bij het vermoeden van landelijke betekenis en het vervreemden aan een niet-overheid dient door het college een adviescommissie van deskundigen ingeschakeld te worden. Indien deze commissie van oordeel is dat het cultuurgoed of de verzameling bijzondere cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis heeft en onvervangbaar en onmisbaar is voor het Nederlandse cultuurbezit dan moet het college dit melden aan de minister van OCW. Deze heeft vervolgens 13 weken tijd om een besluit te vernietigen of het cultuurgoed of de verzameling aan te wijzen als beschermd.

Stap 4. Bij afstoting: om niet herplaatsen of verkopen

Indien de gemeente op basis van de bevindingen op basis van de stappen 1 en 2 besluit om voorwerpen af te stoten en de minister van OCW dat niet heeft belet gelet op stap 3, dan kan ze de keuze maken tussen om niet herplaatsen of verkopen.

Indien het bezit binnen de eigen lokale samenleving openbaar zichtbaar blijft dan kan het beste gedacht worden aan 'om niet'. Indien het echter tot buiten de gemeente wordt verplaatst dan ligt verkoop eerder voor de hand, omdat het cultuurbezit bij de oorspronkelijke verkrijging uit de algemene gemeentelijke middelen is betaald.

Bij verkoop dient een prijs te worden bepaald door een deskundige taxateur: dit kan de marktprijs zijn of de eerder door de gemeente betaalde prijs met index. Bij verkoop van kunstwerken jonger dan 70 jaar kan tevens zogeheten volgrecht aan de kunstenaar verschuldigd zijn op basis van de Auteurswet.

Stap 5. Herplaatsings- of verkoopvolgorde

De gemeente moet voorts de keuze maken ten gunste van wie ze haar cultuurbezit wil herplaatsen of verkopen.

Bij herplaatsing om niet of verkoop kan aan de onderstaande volgorde worden gedacht:

- (herplaatsing bij) niet-commerciële lokale (culturele) instellingen in de eigen gemeente, waarbij de openbare toegankelijkheid een aandachtspunt kan zijn.
- (herplaatsing bij of verkoop aan) een andere overheid, waartoe in de praktijk ook een niet-commercieel museum elders in ons land gerekend zal worden (bij grote waarde).
- (verkoop aan) derden in ons land bijvoorbeeld via de plaatselijke kunstuitleen of een veiling (bij reguliere of weinig waarde).
- (verkoop) buiten ons land (bij reguliere of weinig waarde).

Enkele decennia geleden was er regelmatig sprake van ruil van cultuurbezit tussen gemeenten, met name omdat ze veel BKR-kunstwerken tegelijk in bezit kregen en hielden. Dit ligt thans logistiek lastiger, want eenieder is in een andere fase van bezit en eventuele herijking ervan.

Stap 6. Opruimen restcategorie

Het kan gaan om grote of breekbare voorwerpen. De gemeente kan trachten om deze tentoon te doen stellen in semi-publieke nutsbedrijven.

Daarnaast kan het voorwerpen betreffen die total loss zijn. Deze kunnen na contact met de kunstenaar of diens erfgenamen vernietigd worden. Of ze kunnen, indien mogelijk, aan hen teruggegeven worden. Dit laatste kan ook gebeuren bij niet-herplaatsbare of -verkoopbare voorwerpen die niet van landelijke betekenis zijn.

Stap 7. Bestemming opbrengst

Indien het cultuurbezit in eigendom en beheer van de lokale overheid betreft dan ligt het voor de hand dat de opbrengst van de afstoting/vervreemding terugvloeit naar de algemene gemeentelijke middelen. Het kan zijn dat de gemeente vervolgens een culturele of maatschappelijke bestemming eraan geeft.

Indien het bezit binnen een museum betreft in eigendom of gesubsidieerd door de gemeente, dan ligt dit punt gevoeliger. Zoals gemeld beveelt de LAMO aan om de opbrengst te besteden aan nieuwe museale objecten. Wij zijn echter van oudsher van oordeel dat de besteding breder kan zijn. Wij geven gemeenten wel in overweging om de gelden in eerste instantie aan te wenden voor het betrokken museum als geheel.